

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
ATHANASIOS RANTOS
föredraget den 15 januari 2026¹

Mål C-788/24

Anne Frank Fonds
mot
Anne Frank Stichting,
Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen,
Vereniging voor Onderzoek en Ontsluiting van Historische Teksten

(begäran om förhandsavgörande från Hoge Raad der Nederlanden (Högsta domstolen i Nederländerna))

”Begäran om förhandsavgörande – Upphovsrätt och närstående rättigheter – Direktiv 2001/29/EG – Artikel 3.1 – Begreppet ’överföring till allmänheten’ – Publicering på en webbplats – Åtkomst med hjälp av en VPN-tjänst (virtuellt privat nätverk) till innehåll som är skyddat i en enda medlemsstat – Kriterier – Webbplats avsedd för allmänheten i ett visst land – Begränsningsåtgärder – Territorialisering av internet genom geoblockeringar av åtkomsten – Potentiellt kringgående av dessa åtgärder genom användning av en VPN-tjänst”

Inledning

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande, som har framställts av Hoge Raad der Nederlanden (Högsta domstolen i Nederländerna) rör, i huvudsak, tolkningen av artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (nedan kallat upphovsrättsdirektivet).²

2. Denna begäran om förhandsavgörande avser en tvist mellan å ena sidan Anne Frank Fonds (nedan kallad klaganden i det nationella målet)³ och å andra sidan Anne Frank Stichting (Anne Frank-stiftelsen), Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (Nederländska kungliga vetenskapsakademien) och Vereniging voor Onderzoek en Ontsluiting van Historische Teksten (Föreningen för forskning och tillgängliggörande av historiska texter (nedan kallad föreningen)) (nedan tillsammans kallade motparterna i det nationella målet)⁴, angående ett påstått

¹ Originalspråk: franska.

² EGT L 167, 2001, s. 10.

³ Det rör sig om en fond som är etablerad i Basel (Schweiz) och som har till syfte att utföra ett socialt och kulturellt uppdrag i Anne Franks anda.

⁴ De första två motparterna är etablerade i Amsterdam (Nederländerna) och den tredje motparten i Bryssel (Belgien).

intrång, i Nederländerna, i den upphovsrätt som klaganden i det nationella målet innehar, till följd av att en ny vetenskaplig version av Anne Franks dagbok har publicerats på föreningens webbplats.

3. Den hänskjutande domstolen har närmare bestämt, i huvudsak, önskat få klarhet i räckvidden av begreppet ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet. Den undrar särskilt om publicering av innehåll på en webbplats utgör en sådan ”överföring till allmänheten” i en medlemsstat där detta innehåll skyddas av upphovsrätten och där denna webbplats är föremål för geoblockering (med den senaste tekniken), varför det endast kan konsulteras om denna blockeringsåtgärd kringgås genom en VPN-tjänst (virtuellt privat nätverk) eller liknande tjänst. Denna fråga kräver en avvägning mellan två intressen som skyddas av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), det vill säga dels upphovsrätten för klaganden i det nationella målet, som stadgas i artikel 17.2 i denna, dels den yttrandefrihet och informationsfrihet som motparterna i det nationella målet har, vilka garanteras av artikel 11 i denna stadga.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

4. I artikel 3 i upphovsrättsdirektivet, som har rubriken ”Rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten”, föreskrivs i punkt 1 följande:

”Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.”

5. Artikel 6 i detta direktiv, med rubriken ”Förpliktelser i fråga om tekniska åtgärder”, föreskriver i dess punkt 1 följande:

”Medlemsstaterna skall ge tillfredsställande rättsligt skydd mot kringgående av effektiva tekniska åtgärder om personen som utför kringgåendet känner till eller har skälig anledning att anta att han eller hon utför en sådan handling.”

Nederländsk rätt

6. Artikel 1 i Auteurswet (upphovsrättslagen) av den 23 september 1912,⁵ i den version som är tillämplig i det nationella målet, har följande lydelse:

”Upphovsrätt är den ensamrätt som tillkommer upphovsmannen till ett litterärt, vetenskapligt eller konstnärligt verk eller dennes rättsliga efterföljare att under iakttagande av i lag föreskrivna begränsningar överföra och mångfaldiga verket.”

⁵ Stb. 1912, nr 308.

7. I artikel 12 i denna lag anges de handlanden som (även) ska likställas med överföring av ett litterärt, vetenskapligt eller konstnärligt verk.

Målet vid den nationella domstolen, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

8. Klaganden i det nationella målet innehar upphovsrätten till vissa versioner av Anne Franks dagbok (nedan kallade de skyddade dokumenten), vilka fortfarande omfattas av upphovsrätten i Nederländerna fram till år 2037, medan denna upphovsrätt upphörde att gälla år 2016 i flera andra länder, inklusive Belgien (nedan kallade länderna där upphovsrätten löpt ut).⁶

9. Motparterna i det nationella målet har på webbplatsen www.annefrankmanuscripten.org, på nederländska publicerat en vetenskaplig utgåva av hela manuskriptet till Anne Franks dagbok, inklusive bland annat versioner som fortfarande är skyddade av upphovsrätten i Nederländerna och samtidigt vidtog de följande två åtgärder: För det första infördes ett system för geografisk blockering (nedan kallad geoblockering), som medför att denna webbplats endast är tillgänglig i länderna där upphovsrätten löpt ut.⁷ För det andra infördes, för situationer där åtkomst till denna webbplats sker från ett av länderna där upphovsrätten löpt ut, en begäran om internetanvändarens underskrift av en förklaring om att vederbörande använde webbplatsen från ett av dessa länder.⁸

10. Klaganden i det nationella målet väckte talan och ansökte om interimistiska åtgärder vid en nationell domstol. Klaganden gjorde gällande att motparterna i det nationella målet gjort intrång i dess upphovsrätt, eftersom de skyddade dokumenten är tillgängliga online i Nederländerna genom en VPN-tjänst. Motparterna i det nationella målet har gjort gällande att de vidtagit effektiva begränsande åtgärder för att förebygga intrång i upphovsrätten.

⁶ Det rör sig, bland annat, om följande länder: Belgien, Bulgarien, Republiken Tjeckien, Danmark, Tyskland, Estland, Irland, Grekland, Italien, Litauen, Luxemburg, Ungern, Österrike, Polen, Portugal, Rumänien, Finland och Sverige. Se, för närmare preciseringar om utvecklingen av de upphovsrätter som är tillämpliga på de olika versionerna av Anne Franks dagbok i Belgien och Nederländerna, Van Gompel, S., "Geo-Blocking Measures and the Online Publication of Anne Frank's Diaries", *GRUR international*, 2025, volym 74, nr 8, sidorna 705 och 706.

⁷ Den som besöker webbplatsen från ett land där verket fortfarande är skyddat av upphovsrätten, såsom Nederländerna, får upp följande meddelande: "Åtkomst nekad ... Tyvärr måste vi meddela att ... Denna webbplats är inte tillgänglig från ditt land".

⁸ Den som besöker webbplatsen får i en sådan situation upp meddelandet: "Åtkomstkontroll ... Åtkomst till den vetenskapliga online-versionen av till Anne Franks manuskript kan inte ges i alla länder av upphovsrättsliga skäl. Denna version är endast tillgänglig från följande länder i vilka upphovsrätten har löpt ut, där dessa begränsningar inte är tillämpliga: [förteckning över de berörda länderna]. Genom att klicka på "ja" nedan, förklarar du dig använda denna webbplats från ett av de ovannämnda länderna där upphovsrätten till verket har löpt ut. Om du lämnar en felaktig förklaring, kringgår du skyddsbestämmelserna och riskerar att göra intrång i upphovsrätten och behöva stå till svars för detta". Under detta meddelande erbjuds internetanvändaren två alternativ, ett grönt fält där det står "Ja, jag använder webbplatsen från ett av ovannämnda länder där upphovsrätten till verket har löpt ut" och ett rött fält där det står "Nej, jag söker åtkomst till webbplatsen från ett annat land".

11. Efter att domarna med behörighet att besluta om interimistiska åtgärder, såväl i första som i andra instans, avslagit ansökan om interimistiska åtgärder med motiveringen att samtliga motparter i det nationella målet hade gjort rimliga ansträngningar för att begränsa eller motverka åtkomst till webbplatsen från Nederländerna,⁹ lämnade klaganden i det nationella målet in ett överklagande till den hänskjutande domstolen.

12. Mot denna bakgrund har Hoge Raad der Nederlanden (Högsta domstolen i Nederländerna) beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- ”1) Ska artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet tolkas så, att publiceringen av ett verk på internet endast kan betraktas som en överföring till allmänheten i ett visst land om publiceringen riktar sig till allmänheten i det landet? Om svaret är jakande, vilka faktorer ska tas i betraktande i den bedömningen?
- 2) Kan det vara fråga om en överföring till allmänheten i ett visst land om det genom geoblocking (med den senaste tekniken) tillses att åtkomst till den webbplats på vilken verket är publicerat endast kan erhållas genom att blockeringsåtgärden kringgås med hjälp av en VPN-tjänst eller liknande tjänst? Har det i detta avseende någon betydelse i vilken utsträckning allmänheten i det blockerade landet önskar och är i stånd att bereda sig åtkomst till den aktuella webbplatsen genom en dylik tjänst? Utgör det för besvarandet av denna fråga någon skillnad om det utöver geoblockeringsåtgärden vidtagits andra åtgärder för att begränsa eller motverka allmänhetens åtkomst till webbplatsen i det blockerade landet?
- 3) Om möjligheten att kringgå den blockerande åtgärden medför att verket som är publicerat för allmänheten på internet i det blockerade landet överförs, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet, görs då denna överföring av den som har publicerat verket på internet, även om det krävs medverkan av leverantören av den berörda VPN-tjänsten eller liknande tjänst för att man ska kunna ta del av överföringen?”

13. Skriftliga yttranden har getts in till domstolen av klaganden i det nationella målet, motparterna i det nationella målet, den portugisiska regeringen och Europeiska kommissionen. Dessa yttrade sig även vid förhandlingen den 6 oktober 2025.

Rättslig bedömning

Den första tolkningsfrågan

14. Den hänskjutande domstolen har, genom sin första tolkningsfråga, i huvudsak, önskat få klarhet i om artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet ska tolkas så, att publiceringen av ett verk på internet endast kan betraktas som en ”överföring till allmänheten” i ett visst land om

⁹ Enligt dessa domare förelåg ingen ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet. De ansåg även att ett föreläggande kunde medföra att alla internetanvändare som befann sig i de länder där upphovsrätten till verket löpt ut skulle frångå laglig åtkomst till webbplatsen, vilket de ansåg vara en oproportionerlig följd. Domaren med behörighet att besluta om interimistiska åtgärder i andra instans grundade bland annat sin bedömning på förslag till avgörande av generaladvokaten Szpunar i målet Grand Production (C-423/21, EU:C:2022:818) (nedan kallat förslaget till avgörande i målet Grand Production), i vilket han, i huvudsak, angav att denna artikel 3.1 skulle tolkas så, att en operatör som driver en streamingplattform som utför vidaresändning på internet av en tv-sändning inte gör intrång i den ensamrätt till överföring av verk till allmänheten som föreskrivs i denna bestämmelse när användarna kringgår en geografisk blockering för åtkomst via en tjänst för virtuella privata nät (VPN-tjänst), så att skyddade verk finns tillgängliga på Europeiska unionens territorium, utan att upphovsrättsinnehavaren har gett operatören av ovannämnda plattform tillstånd till detta.

publiceringen riktar sig till allmänheten i det landet och, i förekommande fall, vilka faktorer som ska beaktas vid denna bedömning. Denna fråga avser, väsentligen, att fastställa huruvida en ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i denna bestämmelse, faktiskt ska vara riktad till denna allmänhet, eller om det räcker att denna allmänhet har åtkomst till den webbplats där verket har publicerats, även om detta sker genom kringgående av bestämmelserna.

15. Det ska inledningsvis erinras om att medlemsstaterna, enligt artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet, ska ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.¹⁰

16. Domstolen har i fast rättspraxis slagit fast att begreppet ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i denna bestämmelse, såsom understryks i skäl 23 i direktivet, ska förstås i vid mening och anses omfatta all överföring till allmänheten när mottagaren inte är närvarande på den plats varifrån överföringen sker och, således, all sådan sändning eller vidareförmedling av ett verk till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, inklusive radio- och televisionssändningar. Det följer nämligen av skälen 4, 9 och 10 i nämnda direktiv att direktivets huvudsakliga syfte är att införa en hög skyddsnivå till förmån för upphovsmännen, så att dessa kan erhålla en skälig ersättning för utnyttjandet av deras verk, särskilt vid överföring till allmänheten.¹¹

17. Domstolen har även i fast rättspraxis slagit fast att begreppet ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i nämnda artikel 3.1, innehåller två kumulativa förutsättningar, nämligen överföring av ett verk och överföring av detta verk till allmänheten, och förutsätter en individuell bedömning.¹²

18. Domstolen har vidare påpekat att detta begrepp förutsätter en individuell bedömning som ska ske med beaktande av flera kompletterande, ej självständiga och av varandra beroende kriterier.¹³ Dessa kriterier ska därmed tillämpas såväl individuellt som med hänsyn till deras inbördes samspel, då de i olika konkreta situationer kan uppvisa mycket olika grader av intensitet.¹⁴

19. Bland dessa kriterier har domstolen betonat operatörens centrala roll och frågan huruvida dennes agerande är avsiktligt. Operatören genomför nämligen en ”överföring” när vederbörande agerar med full kännedom om följderna av sitt agerande, för att ge sina kunder tillgång till ett skyddat verk, och detta bland annat då kunderna utan ett sådant agerande i princip inte skulle kunna få tillgång till det spridda verket.¹⁵ Det måste således finnas en direkt koppling mellan tillhandahållarens handling och det upphovsrättsskyddade verk som överförs till allmänheten.¹⁶ Domstolen har dessutom slagit fast att det inte saknar betydelse huruvida en överföring till

¹⁰ Såsom domstolen vid upprepade tillfällen har slagit fast har upphovsmännen enligt denna bestämmelse en rätt av förebyggande natur som medför att de kan ingripa mot dem som eventuellt utnyttjar deras verk och som planerar att överföra nämnda verk till allmänheten, och därvid förbjuda sådan överföring (se dom av den 20 juni 2024, GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, punkt 17 och där angiven rättspraxis) (nedan kallad domen i målet GEMA).

¹¹ Se, bland annat, dom av den 22 juni 2021, YouTube och Cyando (C-682/18 och C-683/18, EU:C:2021:503, punkt 63 och där angiven rättspraxis) (nedan kallad domen i målet YouTube och Cyando) och domen i målet GEMA (punkt 19 och där angiven rättspraxis).

¹² Se domen i målet GEMA (punkt 21 och där angiven rättspraxis).

¹³ Se dom av den 13 juli 2023, Ocilion IPTV Technologies (C-426/21, EU:C:2023:564, punkt 58 och där angiven rättspraxis).

¹⁴ Se domen i målet GEMA (punkt 22 och där angiven rättspraxis).

¹⁵ Se, bland annat, domen i målet YouTube och Cyando (punkt 68 och där angiven rättspraxis) och domen i målet GEMA (punkt 23 och där angiven rättspraxis).

¹⁶ Se förslaget till avgörande av i målet Grand Production (punkt 48 och där angiven rättspraxis). Det meddelades dock ingen dom i detta mål, eftersom den hänskjutande domstolen återkallade sin begäran om förhandsavgörande (se beslut av den 13 februari 2023, Grand Production, C-423/21, EU:C:2023:130).

allmänheten, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29, har ett vinstsyfte. Domstolen har emellertid konstaterat att ett sådant vinstsyfte inte nödvändigtvis är ett absolut villkor för att det ska föreligga överföring till allmänheten.¹⁷

20. Vidare har domstolen preciserat att begreppet allmänhet avser ett obestämt antal potentiella mottagare och dessutom förutsätter ett ganska stort antal personer.¹⁸ Begreppet allmänheten bottnar således i en viss miniminivå, vilket utesluter ett alltför litet antal berörda personer, eller ett obetydligt antal personer. Vid fastställandet av detta antal ska hänsyn bland annat tas till det antal personer som kan få tillgång till samma verk samtidigt, men även till det antal personer som efter varandra kan få tillgång till verket,¹⁹ oberoende av om dessa har utnyttjat denna möjlighet eller inte.²⁰

21. Vidare framgår det av fast rättspraxis att ett skyddat verk – för att det ska anses vara fråga om en ”överföring till allmänheten” – ska ha överförts genom en särskild teknik som skiljer sig från den teknik som fram till dess har använts eller åtminstone ha överförts till en ”annan del av allmänheten”, det vill säga en del av allmänheten som upphovsrättsinnehavarna inte redan beaktade när de lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen av deras verk till allmänheten.²¹

22. I förevarande mål anser jag att föreningens publicering online av en vetenskaplig utgåva av hela manuskripten till Anne Franks dagbok utgör en ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet. Utan ett sådant handlande skulle verket nämligen i princip inte vara tillgängligt för allmänheten.

23. Vidare anser jag, mot bakgrund av domstolens praxis som jag har erinrat om i punkt 20 i detta förslag till avgörande, att denna överföring har nått en ”allmänhet”, eftersom den har gett ett obegränsat antal personer möjlighet att få tillgång till skyddade dokument till vilka de inte hade tillgång tidigare, och att det inte är avgörande huruvida de faktiskt har utnyttjat denna möjlighet eller huruvida denna överföring riktade sig till en viss publik.

24. Följaktligen föreslår jag att den första tolkningsfrågan ska besvaras så att artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet ska tolkas så, att den inte kräver att en publicering av ett verk på en webbplats ska vara riktad till allmänheten i det berörda landet för att betraktas som en ”överföring till allmänheten” i detta land.

¹⁷ Se domen i målet GEMA (punkt 24 och där angiven rättspraxis). Domstolen har i detta sammanhang uttalat att allmänhetens ”mottaglighet” kan vara av betydelse, i den meningen att utsändningen av skyddade verk har ett vinstsyfte när användaren kan dra ekonomisk vinning av utsändningen på grund av attraktionskraften och genom att locka fler kunder till sin anläggning; något sådant vinstsyfte föreligger emellertid inte då allmänheten inte tillmäter utsändningen någon som helst betydelse (se, för ett liknande resonemang, punkt 25 och där angiven rättspraxis).

¹⁸ Se, bland annat, domen i målet YouTube och Cyando (punkt 69 och där angiven rättspraxis) och domen i målet GEMA (punkt 38 och där angiven rättspraxis).

¹⁹ Se domen i målet GEMA (punkt 39 och där angiven rättspraxis).

²⁰ Se dom av den 13 februari 2014, Svensson m.fl. (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 19 och där angiven rättspraxis). Vidare är, även om det kan finnas tecken på att en överföring riktar sig till vissa grupper av personer, oberoende av var dessa personer befinner sig (se dom av den 29 november 2017, VCAST, C-265/16, EU:C:2017:913, punkterna 46–50 och där angiven rättspraxis), en sådan specifik ”inriktning” på en viss publik inte nödvändig för att en publicering på internet ska anses utgöra en överföring till allmänheten. Av domstolens praxis framgår nämligen att varje handling genom vilken en användare ger tillgång till skyddade verk, med full kännedom om konsekvenserna av sitt handlande, således kan utgöra en överföring såvitt avser artikel 3.1 och 3.2 i upphovsrättsdirektivet (se dom av den 17 juni 2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

²¹ Se, bland annat, domen i målet YouTube och Cyando (punkt 70 och där angiven rättspraxis) och domen i målet GEMA (punkt 43 och där angiven rättspraxis).

Den andra tolkningsfrågan

25. Den hänskjutande domstolen har, genom sin andra tolkningsfråga, i huvudsak, önskat få klarhet i huruvida publiceringen av ett innehåll på en webbplats utgör en ”överföring till allmänheten”, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet, i ett land där detta innehåll är skyddat av upphovsrätten och där denna webbplats är föremål för en geoblocking (med den senaste tekniken) och åtkomst till denna därför endast kan erhållas med hjälp av en VPN-tjänst eller liknande tjänst. Den undrar även om det, i detta avseende, har någon betydelse i vilken utsträckning allmänheten i det blockerade landet önskar och är i stånd att bereda sig åtkomst till denna webbplats genom en dylik tjänst och, vidare, om det är lämpligt att vidta ytterligare åtgärder för att begränsa eller motverka denna åtkomst.

26. Det ska inledningsvis, såsom framgår av skälen 3 och 31 i upphovsrättsdirektivet, påpekas att den harmonisering som genomförs genom direktivet syftar till att upprätthålla, och detta bland annat i den elektroniska miljön, en skälig avvägning mellan, å ena sidan, intresset hos innehavare av upphovsrätter och närstående rättigheter att skydda sin rätt till immateriell egendom, som garanteras i artikel 17.2 i stadgan och, å andra sidan, skyddet av de intressen och grundläggande rättigheter som tillkommer användarna av skyddade alster, särskilt deras yttrandefrihet och informationsfrihet, som garanteras i artikel 11 i stadgan.²²

27. Det förefaller än mer komplext att upprätthålla denna balans när det skyddade verket är publicerat på internet. Man ska nämligen, vid tolkningen och tillämpningen av upphovsrättsdirektivet, och särskilt artikel 3.1 i direktivet, försöka uppnå denna skäliga avvägning, med beaktande även av den särskilda betydelse som internet har för yttrande- och informationsfriheten, vilken skyddas i artikel 11 i stadgan.²³ För övrigt kan det konstateras att samtidigt som det på grund av upphovsrättens territoriella karaktär inte tillkommer innehavaren av denna rättighet att på grundval av sina rättigheter i en medlemsstat tillåta eller förbjuda en överföring till allmänheten i en annan medlemsstat där denna rättighet har löpt ut, så är publicering på en webbplats, till sin natur, tillgänglig för alla internetanvändare och begränsas inte av upphovsrättens territoriella gränser.

28. För att inte göra intrång i de upphovsrätter som klaganden i det nationella målet har, har motparterna i det nationella målet i detta fall, då de lagligen har publicerat de skyddade dokumenten på en webbplats från ett land där upphovsrätten till dessa dokument löpt ut, vidtagit en åtgärd avseende geoblocking för de länder där upphovsrätten inte löpt ut. Klaganden i det nationella målet, som är innehavare till rättigheterna till dessa dokument i de berörda länderna, har emellertid kritiserat dem för denna åtgärds ineffektivitet, då användarna kan kringgå den genom en VPN-tjänst.

²² Se domen i målet YouTube och Cyando (punkt 64 och där angiven rättspraxis). Analogt föreskrivs, vad mer allmänt beträffar immateriella rättigheter, i skäl 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 157, 2004, s. 45) att ”[s]kyddet för immateriella rättigheter bör ge uppfinnaren eller nyskaparen förutsättningar att kunna göra en rimlig förtjänst på sin uppfinning eller nyskapelse. Det bör dessutom möjliggöra en maximal spridning av verk, idéer och ny kunskap. Samtidigt bör det varken hindra yttrandefrihet, ett fritt informationsutbyte eller skydd för personuppgifter inte heller på internet”.

²³ Se domen i målet YouTube och Cyando (punkt 65 och där angiven rättspraxis).

29. Det ska, i detta hänseende, erinras om att åtgärder avseende geografisk blockering för åtkomst hör till kategorin instrument i den så kallade DRM-tekniken ("digital rights management"), som syftar till att skydda upphovsrätten, vilka själva skyddas av unionsrätten.²⁴ Domstolen har, bland annat, angett att när upphovsrättsinnehavaren har vidtagit tekniska begränsningsåtgärder mot inbäddning för att begränsa tillgången till upphovsrättsinnehavarens verk, ska vederbörande anses ha begränsat tillgången till upphovsrättsinnehavarens verk från andra webbplatser än den där innehavaren ursprungligen har tillåtit att verken överförs till allmänheten.²⁵

30. Följaktligen är, som generaladvokaten Szpunar underströk i sitt förslag till avgörande i målet Grand Production, om upphovsrättsinnehavaren (eller dennes licenstagare) har tillämpat en geoblockering, upphovsrättsinnehavarens överföring endast riktad till den krets av personer som får tillgång till det skyddade innehållet från det område som upphovsrättsinnehavaren definierat (det vill säga det område där åtkomsten inte är blockerad). Rättighetsinnehavaren genomför därför inte någon överföring till allmänheten på det övriga territoriet.²⁶

31. Det är visserligen allmänt känt att det varken i den virtuella världen eller i den verkliga världen finns någon säkerhetsåtgärd som är absolut okränkbar.²⁷ Allt skydd kan kringgå eller omintetgöras, varför syftet endast kan vara att förstärka dess säkerhetsnivå. Detta konstaterande gäller även för geografiska blockeringar av åtkomst.²⁸

32. Att användare lyckas kringgå en geoblockering som har inrättats för att begränsa åtkomst till ett skyddat verk innebär dock inte att den aktör som har inrättat denna blockering genomför en överföring av detta verk till allmänheten på det territorium där åtkomsten till verket förväntas vara hindrad. En sådan slutsats skulle omöjliggöra förvaltning av upphovsrätt på internet på territoriell nivå – all överföring till allmänheten av ett verk på internet skulle i princip behöva vara av global karaktär.²⁹ Som kommissionen har påpekat i sitt skriftliga yttrande, tillkommer det inte innehavaren av en exklusiv rättighet till ett verk att, på grundval av den rätt som den har i en medlemsstat, tillåta eller förbjuda en överföring till allmänheten i en annan medlemsstat där denna rättighet har löpt ut.

33. Följaktligen anser jag att när den som är ansvarig för publiceringen ger åtkomst på en webbplats till ett verk som är upphovsrättsligt skyddat i vissa länder och vidtar effektiva tekniska åtgärder för att förhindra handlanden som inte har tillåtits av upphovsrättsinnehavaren, såsom inrättandet av en geoblockering av åtkomsten till denna webbplats i de länder där verket

²⁴ Artikel 6 i upphovsrättsdirektivet föreskriver att medlemsstaternas rättsliga skydd ska omfatta "effektiva tekniska åtgärder". Se, även, för ett liknande resonemang, förslaget till avgörande i målet Grand Production (punkterna 28–30). Enligt generaladvokaten används dessa instrument för *digital rights management* inte bara för att skydda upphovsrätterna, utan även som verktyg för förvaltning av dessa upphovsrätter, genom att de gör det möjligt att ta ut en särskild avgift för olika former av spridning av ett och samma verk, uppdelning av marknaden och så kallad "prisdiskriminering" för de olika delarna av verket eller slutligen uttag av avgifter för innehåll som tillhandahålls på webbplatser.

²⁵ Se dom av den 9 mars 2021, VG Bild-Kunst (C-392/19, EU:C:2021:181, punkterna 42 och 43) och förslaget till avgörande i målet Grand Production (punkterna 35).

²⁶ Se förslag till avgörande av generaladvokaten Szpunar i målet Grand Production (punkterna 36).

²⁷ Möjligheten att användarna kringgår olika typer av skydd är nämligen en inneboende risk i spridningen av upphovsrättsligt skyddade verk i digital form, särskilt på internet (se förslaget till avgörande i målet Grand Production (punkterna 42)).

²⁸ Se förslaget till avgörande i målet Grand Production (punkterna 38). Som generaladvokaten har påpekat, gör nämligen olika typer av tekniska åtgärder, inklusive VPN-tjänster, det möjligt att kringgå dessa blockeringar, särskilt genom att virtuellt ändra användarens plats. Även om det finns tekniska medel för att motverka sådana metoder är de inte och kommer förmodligen aldrig att vara helt effektiva – utvecklingen av inetrångstekniker ligger alltid ett steg före utvecklingen av säkerhetstekniker.

²⁹ Se förslaget till avgörande i målet Grand Production (punkterna 39). Enligt generaladvokaten skulle det förhålla sig annorlunda om en aktör som sprider upphovsrättsligt skyddade audiovisuella program avsiktligt hade tillämpat en ineffektiv geografisk blockering av åtkomst för att i själva verket göra det möjligt för personer utanför det territorium där detta bolag har rätt att göra program tillgängliga för allmänheten på ett lättare sätt jämfört med de möjligheter som objektivt finns på internet, särskilt i förhållande till VPN-tjänster som är allmänt tillgängliga (punkt 44 och där angiven rättspraxis).

fortfarande är skyddat av upphovsrätten, kan denna ansvariga person inte anses genomföra en överföring av detta skyddade verk till allmänheten i dessa länder. Det skulle förhålla sig annorlunda om de tekniska åtgärder som vidtas av denna ansvarige visar sig vara avsiktligt ineffektiva och därför lätt skulle kunna kringgå.³⁰ Vidare ankommer det, enligt artikel 6.1 i upphovsrättsdirektivet, på medlemsstaterna att vidta positiva åtgärder för att säkerställa skydd för upphovsrätten, såsom effektiva påföljder för dem som gör intrång i det skydd som denna rätt ger.

34. Som framgår av beslutet om hänskjutande, har motparterna i det nationella målet inrättat en geoblockering av den berörda webbplatsen ”enligt den senaste tekniken”, och ett varningssystem som, när webbplatsen besöks från ett land där upphovsrätten har löpt ut, kräver att användaren undertecknar en förklaring om att vederbörandes åtkomst till webbplatsen sker från ett av de länder där upphovsrätten har löpt ut.³¹

35. Det ankommer visserligen på den hänskjutande domstolen att – utifrån övervägandena ovan – avgöra hur effektiva de tekniska åtgärder som motparterna i det nationella målet vidtar är. Inte desto mindre ankommer det på EU-domstolen att tillhandahålla den nationella domstolen sådana användbara uppgifter som gör det möjligt att avgöra det nationella målet.³²

36. Det ska, inledningsvis, påpekas att en *geoblockeringsåtgärd*, såsom den som har vidtagits i förevarande mål, i princip är den enda åtgärd som för närvarande kan begränsa åtkomsten till en webbplats på en territorial grund och, då den genomförts genom ”den senaste tekniken”, utgör en lämplig åtgärd för att, i den mån det är möjligt, säkerställa att de upphovsrätter som klaganden i det nationella målet innehar skyddas.³³ Det ska emellertid samtidigt, såsom jag har angett i punkt 31 i detta förslag till avgörande, erinras om att ingen teknologi är felfri, vilket medför ett behov – och en motsvarande skyldighet för webbplatsens innehavare – att regelbundet utvärdera de nya riskerna för kringgående och eventuellt vidta kompletterande åtgärder i syfte att förebygga sådana kringgåenden.³⁴

37. Vidare ska *användarnas vilja att kringgå geoblockeringen* för att få åtkomst till den berörda webbplatsen, som den hänskjutande domstolen har hänvisat till inom ramen för den andra tolkningsfrågan, enligt min uppfattning inte utgöra ett avgörande kriterium för att bedöma effektiviteten av de åtgärder som motparterna i det nationella målet har genomfört. Detta beror på att en sådan vilja är av subjektiv karaktär. Däremot är användarnas nyttjande av olagliga medel eller handlanden för att kringgå blockeringen en relevant omständighet som ska beaktas. Motparterna i det nationella målet kan nämligen inte, efter att ha genomfört effektiva begränsande åtgärder, hållas ansvariga för tredjeparters olagliga handlanden.

³⁰ Se fotnot 29 i detta förslag till avgörande. Se även, beträffande bestämmelser som gör det möjligt att säkerställa en effektiv geoblockering, Trimble, M., *The EU Geo-Blocking Regulation: A Commentary*, Edward Elgar Publishing, 2024, sidorna 26–30.

³¹ Se punkt 9 i detta förslag till avgörande.

³² Se, bland annat, domen i målet GEMA (punkt 32 och där angiven rättspraxis).

³³ Enligt yttranden från motparterna i det nationella målet vid förhandlingen, och med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll, kan den geoblockeringsåtgärd som vidtagits i förevarande fall även begränsa åtkomsten för en stor del av de VPN-tjänster som finns tillgängliga på marknaden.

³⁴ Under alla omständigheter, och i enlighet med den uråldriga principen ”*ad impossibilia nemo tenetur*” (ingen är förpliktad att göra det omöjliga), kan den som är ansvarig för publiceringen på internet inte åläggas en omöjlig eller oproportionerlig skyldighet, beträffande utövandet av vederbörandes rätt till informationsfrihet.

38. Slutligen utgör *genomförandet av kompletterande åtgärder* i syfte att hindra eller motverka allmänhetens åtkomst till den berörda webbplatsen i det blockerade landet, såsom dem som har vidtagits i förevarande mål,³⁵ en underordnad men ändå relevant omständighet för bedömningen av den avskräckande effekt som de samlade åtgärderna har på allmänheten i detta land.³⁶

39. De argument som klaganden i det nationella målet har framfört övertygar inte mig. Inledningsvis utgör inte den omständigheten att *webbplatsen har publicerats på nederländska* i sig något indicium på att motparterna i det nationella målet ville rikta sig till allmänheten i Nederländerna. Det rör sig nämligen om originalspråket i Anne Franks dagbok (och inte en översättning). Dessutom är detta ett av de officiella språken i Konungariket Belgien, det vill säga det land där motparterna i det nationella målet är etablerade.

40. Vidare är valet av ett *generiskt domännamn* (".org") för webbplatsens URL-adress, i stället för ett nationellt domännamn (".be") inte heller något avgörande kriterium. Domännamnet ".org" används nämligen ofta av sådana organisationer som motparterna i det nationella målet. Vidare begränsar publiceringen sig inte till en belgisk allmänhet, utan riktar sig till alla länder där upphovsrätten har löpt ut.³⁷

41. Slutligen anser jag att de *alternativa åtgärder* som klaganden i det nationella målet har nämnt i sitt skriftliga yttrande och vid förhandlingen inte kan införas under de i målet aktuella omständigheterna. Bortsett från den radikala lösning som består i att avstå från att publicera verket (eller genomföra en enbart partiell spridning av de skyddade dokumenten), som naturligtvis inte kan anses vara en proportionerlig åtgärd, har klaganden i det nationella målet bland annat föreslagit en åtkomst som är analog med åtkomsten från biblioteksterminaler eller en eventuell begränsning av åtkomsten till en publik bestående av abonnenter, genom en säkrad uppkoppling med ett användarnamn och ett lösenord. Dessa åtgärder skulle kunna utgöra kompletterande och mycket effektiva medel för att begränsa åtkomsten till de skyddade dokumenten. För att dessa ska kunna vidtas krävs emellertid att det inrättas en "låst" publiceringsform, vilken skiljer sig betydligt från den öppnare form som motparterna i det nationella målet legitimt har valt. Denna låsta form skulle väsentligt begränsa deras informationsfrihet i de länder där upphovsrätten har löpt ut.³⁸ Således anser jag att den lösning som jag föreslår i detta förslag till avgörande, trots att den garanterar ett mindre tvingande skydd för upphovsrätten, är den enda lösning som är möjligt och proportionerlig mot bakgrund av den ytterst begränsande karaktären hos de åtgärder som klaganden i det nationella målet föreslår.

42. Mot denna bakgrund föreslår jag att den andra tolkningsfrågan ska besvaras så att artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet ska tolkas så, att publiceringen av ett innehåll på en webbplats inte utgör ett "överförande till allmänheten" i ett land där detta innehåll skyddas av upphovsrätten och där denna webbplats är föremål för en effektiv geoblockering, som eventuellt kompletteras av andra icke-tekniska åtgärder för att begränsa eller motverka åtkomst och som har en avskräckande verkan i det blockerade landet, mot bakgrund av omständigheterna i målet och, bland annat, av

³⁵ Se punkt 9 i detta förslag till avgörande.

³⁶ Det kan även, såsom kommissionen har antytt i sitt skriftliga yttrande, i detta hänseende vara av nytta att innehavaren av upphovsrätten i det land där verket fortfarande är skyddat i förväg informeras om publiceringen och de begränsande åtgärder som inrättats, så att vederbörande kan uttala sig om detta.

³⁷ Vidare medför inte användningen av ett domännamn ".org" eller ".be" någon verkan på åtkomsten av innehållet från ett annat land än det där det omtvistade innehållet har publicerats.

³⁸ Jag anser att det endast skulle kunna vara aktuellt med sådana radikala lösningar om de begränsande åtgärder som motparterna i det nationella målet vidtagit visar sig vara helt ineffektiva, vilket emellertid inte har fastställts i förevarande mål. Denna bedömning ankommer det under alla omständigheter endast på den hänskjutande domstolen att göra.

den kapacitet som användarna i det blockerade landet har att kringgå dessa åtgärder med hjälp av en VPN-tjänst eller liknande tjänst och av att leverantörerna i det land där upphovsrätten har löpt ut inte kan åläggas orimliga krav.

Den tredje tolkningsfrågan

43. Den hänskjutande domstolen har, genom sin tredje tolkningsfråga, i huvudsak, önskat få klarhet i huruvida, när möjligheten att kringgå den geoblockerande åtgärden medför att verket som är publicerat på internet i det blockerade landet överförs till allmänheten, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet, denna överföring ska anses göras av den som har publicerat verket på internet, även om det krävs medverkan av leverantören av den berörda VPN-tjänsten eller liknande tjänst för att man ska kunna ta del av överföringen.

44. Inledningsvis anser jag, mot bakgrund av det svar som jag har föreslagit på den andra tolkningsfrågan, att det inte är nödvändigt att besvara denna tredje tolkningsfråga. Den grundar sig nämligen på premissen att publiceringen av de i målet skyddade dokumenten utgör en "överföring till allmänheten", i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet, i det blockerade landet, på grund av möjligheten att kringgå geoblockeringsåtgärden genom VPN-tjänster eller liknande tjänster. Jag lämnar dock, i följande punkter, några preciseringar angående frågan om huruvida, i förevarande mål, överföringen till allmänheten, som inte kan tillskrivas den som har publicerat dokumenten på internet i det blockerade landet, emellertid kan anses härröra från leverantören av VPN-tjänsterna eller de liknande tjänsterna.

45. I det nationella målet har klaganden gjort gällande risken för att användarna kan kringgå geoblockeringsåtgärden genom att få åtkomst till webbplatsen via VPN-tjänster.

46. Det ska, i detta hänseende, påpekas att även om VPN-tjänsteleverantörer i detta fall agerar förmedlare, avser deras ingripande inte överföringen av de upphovsrättsligt skyddade verken, utan är begränsat till internetåtkomsten.³⁹ Som kommissionen har understrukt i sitt yttrande, är VPN-tjänsterna nämligen lagligt tillgängliga tekniska tjänster som användarna dock kan använda i olagliga syften. Det räcker inte att dessa tjänster eller liknande tjänster kan användas i sådana syften för att det ska kunna fastställas att leverantörerna av dessa tjänster själva överför det skyddade verket till allmänheten.⁴⁰ Det skulle förhålla sig annorlunda om dessa leverantörer aktivt uppmuntrade en olaglig användning av deras tjänster. I en sådan situation skulle dessa leverantörer kunna anses spela en avgörande roll vid tillgängliggörandet av de aktuella verken⁴¹, vilket den hänskjutande domstolen, i förekommande fall, ska bedöma mot bakgrund av omständigheterna i målet.

47. För det fall möjligheten att kringgå geoblockeringsåtgärden ska innebära en överföring av det på internet publicerade verket till allmänheten, i den mening som avses i artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet – vilket jag skulle utesluta mot bakgrund av de överväganden som jag utvecklat inom ramen för den andra tolkningsfrågan – kan leverantören av VPN-tjänster eller liknande tjänster inte anses ha gjort denna överföring till allmänheten.

³⁹ Se, för ett liknande resonemang, förslaget till avgörande i målet Grand Production (punkterna 41).

⁴⁰ För övrigt ska, enligt skäl 27 i upphovsrättsdirektivet, enbart tillhandahållandet av de fysiska förutsättningarna för att möjliggöra eller genomföra en överföring inte i sig betraktas som "överföring" i den mening som avses i detta direktiv.

⁴¹ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 juni 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, punkt 37).

48. Följaktligen föreslår jag att den tredje tolkningsfrågan ska besvaras så att artikel 3.1 i upphovsrättsdirektivet ska tolkas så, att denna bestämmelse, för det fall publiceringen av innehåll på en webbplats anses utgöra en överföring av verket till allmänheten i det berörda landet, med beaktande av möjligheten att kringgå geoblockeringsåtgärder, utgör hinder för att en leverantör av VPN-tjänster eller liknande tjänster ska hållas ansvarig för en användares handlanden i ett land där åtkomsten till verket är blockerad, när användaren använder dessa tjänster för att kringgå geoblockeringsåtgärderna, såvida inte leverantören aktivt uppmuntrar en sådan olaglig användning för att få åtkomst till det skyddade verket i detta land.

Förslag till avgörande

49. Mot bakgrund av det ovan anförda, föreslår jag att domstolen ska besvara de tolkningsfrågor som Hoge Raad der Nederlanden (Högsta domstolen i Nederländerna) har ställt på följande sätt:

Artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället

ska tolkas så,

- 1) att den inte kräver att en publicering av ett verk på en webbplats ska vara riktad till allmänheten i det berörda landet för att betraktas som en överföring till allmänheten i detta land,
- 2) att publiceringen av ett innehåll på en webbplats inte utgör en ”överföring till allmänheten” i ett land där detta innehåll skyddas av upphovsrätten och där denna webbplats är föremål för en effektiv geoblockering, som eventuellt kompletteras av andra icke-tekniska åtgärder för att begränsa eller motverka åtkomst och som har en avskräckande verkan i det blockerade landet, mot bakgrund av omständigheterna i målet och, bland annat, av den kapacitet som användarna i det blockerade landet har att kringgå dessa åtgärder med hjälp av en VPN-tjänst eller liknande tjänst och av att leverantörerna i det land där upphovsrätten har löpt ut inte kan åläggas orimliga krav, och
- 3) att denna bestämmelse, för det fall publiceringen av innehåll på en webbplats anses utgöra en överföring av verket till allmänheten i det berörda landet, med beaktande av möjligheten att kringgå geoblockeringsåtgärder, utgör hinder för att en leverantör av VPN-tjänster (virtuellt privat nätverk) eller liknande tjänster ska hållas ansvarig för en användares handlanden i ett land där åtkomsten till verket är blockerad, när användaren använder dessa tjänster för att kringgå geoblockeringsåtgärderna, såvida inte leverantören aktivt uppmuntrar en sådan olaglig användning för att få åtkomst till det skyddade verket i detta land.